

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo

Deres ref:
20/2504-

Vår ref
2021/64-6

Saksbehandler
Jan Henrik Sandberg

Dato
12.04.2021

Forslag til konsekvensutredningsprogram for mineralvirksomhet på norsk sokkel - Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag

Vi viser til høring fra Olje- og energidepartementet om forslag til konsekvensutredningsprogram om åpning for mineralvirksomhet (marin gruvedrift) på norsk kontinentalsokkel.

Bakgrunn

Høringsnotatet oppgir at det ventes et økende behov for ulike metaller på verdensbasis, bl.a. til produksjon av batterier, vindturbiner og solceller. Det vises til at dette er viktig for «det grønne skiftet». Regjeringen ønsker derfor å legge til rette for mineralutvinning i norske havområder. Ifølge høeringsnotatet foregår det ingen utvinning av mineraler fra dyphavsområder i dag, verken i Norge eller ellers. Imidlertid er sulfider og manganskorper med slike metaller påvist i norske havområder.

Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) ble satt i kraft 1. juli 2019. Loven stiller krav om at det må gjennomføres en formell åpningsprosess, med tilhørende konsekvensutredning (KU), før det evt. gis tillatelse for marin gruvedrift på norsk sokkel. En slik KU skal belyse hvilke virkninger en eventuell åpning kan få for miljøet, i tillegg til antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger.

Regjeringen har nå besluttet å starte opp en slik åpningsprosess for marin gruvedrift i norske farvann, med tilhørende KU. Første steg er å utarbeide et KU-program. Det er forslag til et slikt program som nå er på høring.

Følgende hovedtema foreslått for nærmere utredning:

- Undersøkelser; status, utviklingstrender og muligheter
- Utvinning; status, utviklingstrender og muligheter
- Beskrivelse av naturforhold og miljø og kunnskapsgrunnlag
- Miljøvirkninger av utvinning og mulige avbøtende tiltak
- Virkninger for andre næringer og mulige avbøtende tiltak
- Samfunnsmessige virkninger

Høringsnotatet viser til at Oljedirektoratet har utarbeidet et kart, som viser potensielt økonomisk interessante forekomster. Regjeringen har besluttet å legge hele dette kartet til grunn for området som nå skal utredes for marin gruvedrift. Området dekker et areal på hele 592 500 km², noe som tilsvarer nesten 30 % av havområdene våre.

Innspill fra Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlag ønsker en god og kunnskapsbasert sameksistens med andre næringer. Samtidig stiller vi krav om at ny virksomhet ikke bygges opp på bekostning av hav- og fjordmiljø, sjømattrygghet, gyte- og oppvekstområder, ville bestander eller driftsgrunnlag og lønnsomhet for norske fiskere. Fiskeriene er basert på fornybar biologisk produksjon, og er derfor grunnleggende avhengig av et rent og rikt hav. Det skiller fiskerinæringen fra og mange andre havbaserte næringer.

Vi har som krav at eventuell marin gruvedrift ikke vil gå ut over havmiljøet og fiskeriene. I den sammenheng minner vi om havbunnsminerallovenes formålsbestemmelse, som sier at: «*Denne loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser blir ivare tatt*» (vår understreking). Havbunnsmineralloven § 1-7 annet ledd slår fast at mineralvirksomhet ikke må «*unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre [...] fiske*». Tilsvarende vilkår må etter vår oppfatning også stilles ved vurderingen av hvilke områder som eventuelt kan åpnes for gruvedrift på norsk sokkel.

Høringsnotatet legger opp til at samfunnsmessige virkninger skal vurderes. I den sammenheng må det utredes hvilke direkte og indirekte økonomiske konsekvenser åpning for marin gruvedrift kan få for fiskerinæringen, samt for kystsamfunnene. En må også vurdere den totale belastninga på fiskerinæringa (sammenstilt med petroleumsvirksomhet, seismikk, vindkraft, kabler/rør m.m.). I denne sammenheng må det legges til grunn en streng føre var tilnærming, som ivaretar de ulike fiskeartenes vandringer og biologiske forutsetninger og evne til reproduksjon og mattilgang.

Vi minner om at Fiskebåt, som er et av Norges Fiskarlags medlemslag, også har sendt Olje- og energidepartementet et eget høringssvar i saken (datert 24. februar 2021).

Forurensning og sjømattrygghet

Da havbunnsmineralloven var på høring i 2017, ble det i regjeringens høringsnotat vist til at forurensning fra marin gruvevirksomhet kunne få negativ påvirkning på havmiljøet og marine arter. Nærmere bestemt kunne dette til føre til utslipp av kjemikalier, avfallsprodukter og partikler, noe som igjen vil kunne forurense havmiljøet med bl.a. tungmetaller. Dette kunne ikke minst bli en utfordring for sjømattryggheten. Norges Fiskarlag mener det må det være et ufravikelig krav at mineralutvinning på sokkelen ikke går ut over sjømattrygghet og helse, og indirekte også markedsverdi og driftsgrunnlag for norsk fiskerinæring.

Til tross for hensynet til sjømattrygghet var et viktig tema da havbunnsmineralloven var på høring, legger ikke forslaget til KU-program opp til at hensynet til sjømattrygghet skal være tema for nærmere utredning og kunnskapsinnhenting. Norges Fiskarlag krever derfor at hensynet til sjømattrygghet må inkluderes i konsekvensutredningen. Vi minner i den sammenheng om at også matloven (jf. § 3 - Stedlig virkeområde) vil være relevant for vurdering av utslipp fra mineralutvinning på sokkelen.

Opprydding

Mineralutvinning på havbunnen vil føre til store naturinngrep, der stein og avfallsmasser spres ut over store områder. Dette kan skade sårbare naturtyper og bestander. Undersjøisk gruvedrift kan i tillegg hindre/vanskeliggjøre fiskeriene, spesielt der det tillates dumping av overskuddsmasse. Norges Fiskarlag mener det må kunne drives et forsvarlig og risikofritt fiske, også der det tidligere har vært drevet marin mineralutvinning.

Havbunnsminerallovens § 5-1 (oppryddingsplikt) slår fast: «*Rettighetshaveren skal sørge for en forsvarlig opprydding mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet, og gjennomføre de tiltak departementet fastsetter om opprydding og avslutning.*» Etter vår oppfatning er det bemerkelsesverdig at høringsnotatet ikke nevner krav til opprydding med et eneste ord. Norges Fiskarlag ber derfor om at krav om opprydding, og ikke minst hvordan dette skal gjennomføres og finansieres, også må omfattes av konsekvensutredningen.

Bærekraft

Dyphavsområdene, som nå skal utredes for evt. åpning for marin gruvedrift, har flere naturtyper og økosystem som er særlig sårbare for menneskelige inngrep. Mange av disse er særlig knyttet til områder med stor geologisk aktivitet. I den forbindelse kan det nevnes at det meste av det enorme området som nå skal utredes fikk et særlig vern overfor fiskerivirksomhet som kunne påvirke

sjøbunnen, i første rekke trålfiske, i 2011 (jf. «forskrift om regulering av fiske for å beskytte sårbare marine økosystemer»).

Støy, vibrasjoner, lys og evt. sprengninger i forbindelse med marin gruvedrift kan også føre til negative konsekvenser på marine naturtyper og bestander. Vi konstaterer at høringsnotatet ikke nevner undersjøiske sprengninger. Etter Norges Fiskarlags oppfatning må slike sprengninger ikke skje i dyphavet, iallfall ikke i/nær viktige habitat. Vi forventer at dette slås fast i det endelige KU-programmet.

Forskrift om konsekvensutredninger stiller krav om at også hensynet til såkalte økosystemtjenester (de godene, produktene og tjenestene naturen i området produserer) skal utredes. Dette er allikevel ikke nevnt i forslaget til KU-program. Et rent hav med velfungerende økosystemer, som produserer sunn sjømat til verdens befolkning, er å regne blant våre aller viktigste økosystemtjenester. Hensynet til økosystemtjenester må derfor inkluderes i den kommende konsekvensutredningen.

Vi konstaterer at flere eksperter i panelet for en bærekraftig havøkonomi (Havpanelet) mener at mineralutvinning på havbunnen kan være i strid med selve definisjonen av en bærekraftig havøkonomi. Flere stiller også spørsmål ved om marin gruvedrift i norske havområder, slik det her legges opp til, kan være i samsvar med FNs bærekraftsmål. Etter vår oppfatning bør dette avklares nærmere før det legges opp til en storstilt åpning av gruvedrift på norsk kontinentalsokkel.

Økonomi

Høringsnotatet påpeker at det ikke er kunnskap om totalomfanget av mineralressurser på sokkelen. Det vises også til at det er usikkert om slik utvinning vil kunne bli økonomisk lønnsomt i framtida. Så vidt vi kjenner til finnes det fortsatt ingen faglige analyser som sannsynliggjør at marin gruvedrift har mulighet til å bli en samfunnsøkonomisk lønnsom næring i norske havområder i løpet av de kommende tiårene.

Havbunnsminerealer er en ikke fornybar ressurs, som kun kan utvinnes en gang. Slik utvinning bør skje på en mest mulig miljøvennlig måte, som gir størst mulig samfunnsøkonomisk verdiskaping. Etter vår oppfatning bør ikke marin gruvedrift basere seg på statsstøtte, særlig ikke der hvor dette i går på bekostning av havmiljøet, særlig sårbare naturtyper og en allerede eksisterende fiskerinæring.

Videre arbeid

Etter Norges Fiskarlags oppfatning vil de samlede kostnadene og ulempene ved marin gruvedrift langt kunne overstige det samfunnsøkonomiske potensialet for verdiskaping. Vi mener nødvendig kunnskap derfor må innhentes før det åpnes for slik ny virksomhet. Vi er positivt innstilt til en videre kartlegging av mineralressursene på norsk sokkel, men stiller spørsmål ved hvorfor det er så stort hastverk med å gjennomføre en åpningsprosess.

Norges Fiskarlag har lang erfaring med konsekvensutredninger, først og fremst som berørt part. En konsekvensutredning baserer seg i store trekk kun på eksisterende kunnskap, og legger i liten grad opp til ny forskning. Vår erfaring er at slike konsekvensutredninger har blitt gjennomført på en måte som systematisk har undervurdert hensynet til havmiljø, gyte- og oppvekstområder, sjømattrygghet og norsk fiskerinæring. På den andre siden opplever vi at mulige positive effekter av ny virksomhet har blitt til dels sterkt overvurdert. Det må unngås i dette tilfellet.

Fiskerne har lenge opplevd en stor og økende konkurranse om sjøareal, ikke minst i forhold til vindkraft til havs, og nå også marin gruvedrift. Dersom ikke disse nye marine satsingene bygger på god kunnskap, og myndighetene ikke legger godt til rette for samordning av arealbruken, kan utviklingen bli til skade for både miljøet, fiskerinæringen og samfunnet for øvrig.

Utenfor en nautisk mil av grunnlinja finnes det ingen lov som samordner arealbruken. I stedet er det utarbeidet forvaltningsplaner, i form av meldinger til Stortinget. Disse havforvaltningsplanene har ikke formelle koplinger til sektorlovgivningen, og er etter vår oppfatning i utgangspunktet ikke godt egnet til å regulere nye planlagte aktiviteter i norske havområder. Norges Fiskarlag mener derfor det må utarbeides en ny dedikert stortingsmelding om arealbruk og sameksistens til havs. Sist gang dette ble gjort var for over 20 år siden (Meld. St. 12 (2001-2002) - Rent og rikt hav). Norges Fiskarlag har tatt opp denne viktige problemstillingen med regjeringen, men vi er inntil nå ikke hørt.

Norges Fiskarlag anmoder på dette grunnlaget regjeringen om å avvente med å åpne for mineralutvinning på havbunnen på norsk kontinentalsokkel, inntil det er vist at dette ikke vil gå på bekostning av viktige naturtyper og bærekraftig høsting av sjømat. Etter vår oppfatning bør det også først sannsynliggjøres at gruvedrift i dyphavsområdene våre totalt sett vil kunne bidra positivt til norsk samfunnsøkonomi.

Vi vil være tilgjengelig for å utdype våre synspunkt dersom det er ønskelig fra departementets side.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Otto Gregussen/s

Jan Henrik Sandberg/s

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.